

Federatie voor Begrafenisinstellingen zonder winstoogmerk

Nieuwsbrief FKB

COLOFON

Deze Nieuwsbrief is het digitale informatieblad van de FKB. De FKB wil de belangen behartigen van uitvaartverenigingen.

Info: <http://www.f-k-b.nl>

Wilt u de Nieuwsbrief ontvangen?

Aanmelden via www.f-k-b.nl

Secretariaat van de FKB
mw. G.W. Nijland-Wevers
Telefoon: 0546-577981

E-mail: secretaris@f-k-b.nl

Heeft u informatie die geschikt is voor deze Nieuwsbrief?

Mail die dan naar:

secretaris@f-k-b.nl

FKB

een levende vereniging
rondom de dood

Opruimen.

Misschien komt het omdat het januari is, of doordat ik in maart met pensioen ga, maar ik heb een enorme drang om op te ruimen. Het plan was elke keer als ik in een bepaalde ruimte kom, keuken, slaapkamer, kantoor, badkamer en zo voorts, ik 3 dingen opruim. Dat lukt aardig, maar ik constateer dat er soms een hele plank opeens opgeruimd wordt. En dat schiet op. De voetbalvereniging vaart er wel bij, want het gewicht aan papier dat weggaat is enorm.

Opruimen doet ook iets met je geest. Je hebt dingen bewaard, herinneringen, iets waarvan je dacht het ooit nodig te hebben en nu gooi je het weg, of je besluit het een goede plaats te geven.

Ik heb weleens gelezen dat het bewaren van dingen komt omdat je bang bent ook de herinneringen daarmee weg te doen en daarmee ook zelfs de ervaring op zich.

Maar, zo zei iemand: ervaringen en herinneringen zitten in je hart. Die raak je niet kwijt. En dat is waar. Dat lampje van mijn tante doet het niet meer, maar tot nu toe kon ik het niet weggooien, want dan raakte ik de herinnering aan het huis van mijn tante waar ze woonde misschien wel kwijt. En dat is niet zo. De herinnering aan mijn tante en haar huis en dat lampje in die kamer, zitten in mijn hart en dat kan ik zo oproepen als ik dat wil.

Ervaringen zijn belangrijk. In de uitvaartbranche weten we daar alles van. Herinneringen in een uitvaartdienst helpen bij de verwerking. Maar ook de herinnering aan een goed georganiseerde uitvaart helpt daarbij. De herinnering in het hart, daar kan geen foto of orde van dienst tegenop. De ervaring die de herinnering kleurt moet goed zijn. En daar doet u uw best voor.

Deze nieuwsbrief bevat weer een keur aan artikelen die zorgvuldig uitgekozen zijn om hier te plaatsen. Neem een kop koffie of thee en lees en doe er uw voordeel mee.

*Veel leesplezier.
Afke den Hollander.*

In deze nieuwsbrief o.a.

- * 3 opvallende uitvaarttrends in 2024
- * Funeraire kunst door de eeuwen heen
- * Welke muziek is populairst op afscheidsdiensten?
- * Nederlanders erg positief over uitvaartzorg
- * Nieuwe regels natuurbegraafplaats Bergerbos
- * Een uitvaart geheimhouden voor een familielid, mag dat?
- * Hulp van vrijwilliger gewenst bij 6000 thuisoverlijdens

Af en toe lastig veelal prachtig

Tja, vorige maand mocht van mij al die regen sneeuw zijn en die kregen we dus deze maand zeker hier in 't zuiden in grote mate. Voor mij prachtig! Voor anderen soms heel lastig! Een vrijwilligster die aangeeft "met dit weer komen wij niet buiten!" en dus niet kan komen. Maar, dat wordt prima opgevangen door anderen.

Zo ook natuurlijk in de gaten houden of die grote plas water in het buitengebied een ijslaag krijgt van voldoende dikte. En ja, dan natuurlijk ook daarnaartoe en de ijzers onder binden en kijken of het nog lukt om wat te schaatsen. En dat ging prima. Weinig mensen op het ijs, af en toe wat krakend, maar prachtig. En natuurlijk wetende dat als het ijs het begeeft er slechts een halve meter water onder is dus alleen maar nat pak. Maar goed, mooie rondes van ongeveer 1,8 km, prima vermaakt!

Zo van de week ook weer als ik ochtendwandelingetje maak en het nog donker is een galloway-kalf aan de verkeerde kant van de afrastering. Even bezien hoe dat aan te pakken. Een klaphekje verderop open zetten en rustig achter dat kalf en ja het beweegt zich richting dat klaphekje en gaat er uiteindelijk ook doorheen. Geen tijd om te zoeken waar het tussen de draad door is geglipt. De volgende ochtend, weer dat kalf ongeveer op dezelfde plek en dus weer zorgen dat het in het gebied komt. Daarbij zie ik nu ook waar de draad kapot is en dus zorgen dat dit vandaag, en het werd morgen, gerepareerd wordt. En zo lekker ontspannen tussen alles dat moet, althans dat vind ik, gebeuren door. De actielijst is lang maar het lukt goed om net binnen deadlines te blijven. Jaarafsluitingen van administraties van Stichtingen waar ik penningmeester ben.

Ook trieste berichten, b.v. van penningmeester van Stichting waar ik voorzitter van ben die al wat langer tobt met gezondheid en hoop had dat er een remedie zou zijn maar gisteren te horen kreeg dat er niets meer aan gedaan kan worden. Hij hoopt dat hij, en dat is toch bijzonder dat daar de gedachten dan naar uit gaan, het jaar 2023 kan afronden en ook met kascontrolecommissie kan doornemen. Je zult maar zo'n bericht krijgen en moeten verwerken.

Met diezelfde Stichting mochten we ook een klein feestje vieren. De "formele" overdracht van de Wensauto's aan de Stichting met een feestelijke bijeenkomst. Daarbij natuurlijk een dankwoord aan al die vrijwilligers door mij, als voorzitter, maar ook door gedeputeerde en wethouder. En dank aan Provincie en Gemeente voor de ondersteuning. We worden nog even rondgereden in die prachtig Mercedes E-Vito door een zeer enthousiaste chauffeur.

En zo kan ik nog uren doorgaan.....

Mijn gedachtekrinkel?

Ik moet weer denken aan al die bestuurders die ook vaak veel tijd geven aan hun vereniging. Bezig zijn voor hun medemens. Zorgen dat de vereniging goed blijft draaien. Jaar afsluiten en langzaam toelevens naar jaarvergadering en ontmoeting met de leden.

Meer samen, samen meer!

(J.J. den Hollander – Voorzitter FKB – Illikhoven, 27 januari 2024).

Nieuws uit eigen keuken

Formulier gegevens 2024 FKB

Eind januari – begin februari worden door de penningmeester per mail het ‘Formulier gegevens 2024’ van de FKB toegezonden aan de verenigingen.

Het verzoek aan de verenigingen om het vragenformulieren uiterlijk 15 maart 2024 te retourneren.

Frenk

Hulp van vrijwilliger gewenst bij 6.000 thuisoverlijdens

25 januari 2024

Meer dan een half miljoen mensen in Nederland verleenden in de afgelopen vijf jaar mantelzorg aan een terminale zieke thuis. Van deze mantelzorgers is 7 op de 10 overbelast.

Bij ongeveer 6.000 mensen die jaarlijks thuis overlijden, is hulp gewenst van een vrijwilliger. Dit blijkt uit een onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut voor de vereniging Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg Nederland (VPTZ Nederland)

VPTZ Nederland is de koepel voor organisaties die, met inzet van vrijwilligers, mensen ondersteunen in de laatste fase van hun leven. Van de ondersteunde cliënten brengt 67% hun laatste levensfase door in het hospice, 30% thuis en 3% elders. Veel mensen zijn al bekend met hospices. Voor mensen die thuis willen sterven en hun mantelzorgers, is de VPTZ-vrijwilliger nog minder in het vizier, terwijl er wel behoefte aan is, blijkt uit het onderzoek.

Veel mantelzorgers (7 op de 10), die zorgen voor iemand in de laatste levensfase thuis, ervaren overbelasting. Dit is een grotere groep dan bij mantelzorgers in het algemeen. In het algemeen ervaart 1 op de 7 mantelzorgers de zorg als zwaar of als overbelasting. Mantelzorgers zijn druk met het persoonlijk uitvoeren van zorgtaken en het dagelijks regelen en coördineren van zorg.

“Familie en vrienden willen toch altijd graag horen dat het goed of zelfs beter gaat. Maar dat is vaak niet zo. Dat maakt me eenzaam” (deelnemer focusgroep).

Bijna 70% van de mantelzorgers denkt dat anderen kunnen helpen in de zorg en het dagelijks leven van iemand in de laatste levensfase en 38% denkt daarbij aan ondersteuning van een vrijwilliger. Met name kinderen van mensen in de laatste levensfase hebben behoefte aan een vrijwilliger. Bij mantelzorgers die zorgen voor een partner is dit iets minder aan de orde.

Mantelzorgers vinden het ook vaak moeilijk om te beginnen over de behoefte aan extra ondersteuning. Zeker als de mantelzorg voor naaste familie is, die het liefst dierbaren om zich heen heeft. Uit het onderzoek blijkt dat het gesprek over extra hulp meestal bij de huisarts of de verpleegkundige begint.

Het onderzoek

In opdracht van VPTZ Nederland deed het Verwey-Jonker Instituut onderzoek naar de behoefte aan ondersteuning door vrijwilligers bij mensen in de laatste levensfase en hun naasten in de thuissituatie. In de periode mei-juni 2023 zette het instituut een eerste screening uit over de omstandigheden en de intensiteit van mantelzorg bij een panel van circa 37.500 mensen, representatief voor de Nederlandse bevolking. Daarna volgde een verdiepende vragenlijst aan ongeveer 1000 mantelzorgers die op dat moment intensief zorgden voor iemand in de laatste levensfase en drie focusgroepen met elf (ex)mantelzorgers voor verdieping.

Nieuwe regels natuurbegraafplaats Bergerbos

4 januari 2024

Veel van de Duitse klanten van natuurbegraafplaats Bergerbos kiezen voor het begraven of verstrooien van crematie-as. De verschillen tussen de Duitse en Nederlandse uitvaartcultuur leidden weleens tot vragen. Daarom heeft de begraafplaats de regels vanaf 1 januari 2024 aangescherpt.

Zo verdwijnt de plek waar de as is verstrooid vanaf nu volledig in de anonimiteit. Boomschijfjes met namen, decoraties en bloemstukken zijn niet meer toegestaan. Wel mogen bloemblaadjes worden toegevoegd aan de as. Bij urngraven zijn natuurlijke kransen en bloemen alleen toegestaan op de dag van begravenis. Deze worden verwijderd als ze verwelkt zijn.

Afscheidsdiensten bij de strooiplaats en het urngraf zijn niet meer mogelijk. Bij de strooiplaats is alleen een korte toespraak toegestaan, bij een urngraf een toespraak en maximaal twee liedjes. Een uitgebreide plechtigheid kan in onze aula of een van de boskapellen worden gehouden

Foto Shutterstock.

Een uitvaart geheimhouden voor een familielid, mag dat? Dit zegt het Europees mensenrechtenverdrag erover

De gekste dingen gebeuren bij familieruzies, maar het verzwijgen van een uitvaart spant wel de kroon. De rechtbank in Rotterdam veroordeelt een zus tot een schadevergoeding van 2.000 euro voor het geheimhouden van de crematie van haar vader voor haar broer. De uitspraak is gebaseerd op ongeschreven rechtsregels voor een fatsoenlijke omgang én een Europees mensenrechtenartikel.

Wat zijn de feiten in deze rechtzaak over gemiste uitvaart?

De zaak speelt in de coronatijd. Vader sterft op 12 oktober 2020 met zijn zoon aan het sterfbed. Zus zou de begrafenis regelen. Maar omdat de 2 al jaren ruzie hebben doet ze geen mededelingen over wanneer. Ze geeft vanaf 15 oktober op geen enkele vraag hierover van haar broers advocaat antwoord. Daarop schakelt deze de kortgedingrechter in. Die zaak komt voor op 19 oktober. Daar komt aan het licht dat vader op dat moment al gecremeerd is – en wel op 16 oktober. Dat is niet het enige probleem. Volgens de zoon is een begrafenis de uitdrukkelijke wens geweest van de vader, en niet een crematie.

Verbroken contact binnen families komt vaker voor

In familierecht komt dit soort zaken wel vaker voor. Meestal gaat het dan om ruzies om nalatenschappen. In januari 2023 komt in een uitzending van Meldpunt aan de orde dat een derde van deelnemers aan het MAX Opinie Panel familieleden wil uitsluiten van een erfenis. Vaak is het contact tussen familieleden dan al jarenlang verbroken.

Smartengeld voor gemiste uitvaart

Er volgt 4 jaar later nog een bodemprocedure over deze opzienbarende zaak. De broer eist een immateriële schadevergoeding van 8.000 euro. Dat doet hij omdat hij de uitvaart van zijn vader heeft gemist. Daarbij wil hij ook de kosten vergoed zien van een urn die hij ter herdenking heeft laten plaatsen op de Zuiderbegraafplaats in Rotterdam.

Wat is het oordeel van de rechter?

De rechter veroordeelt de zus op basis van een ongeschreven rechtsregel, die er op toeziet dat je in dit soort gevallen 'netjes met elkaar om hoort te gaan.' Toch komt er ook een wel degelijk geschreven wetsartikel op tafel, namelijk artikel 8 lid 1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het is een grondrecht met betrekking tot eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Letterlijk staat er: Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie (bij dat laatste woord gaat het bijvoorbeeld om briefwisseling).

De rechter oordeelt: "Hoe verstoord de familieverhoudingen ook zijn, een zus behoort haar broer te informeren over de uitvaart van hun vader, al helemaal als herhaaldelijk om die informatie wordt gevraagd." Ook maakt de rechter korte metten met het verweer van de zus dat de crematie midden in de coronatijd plaatsvindt, en dat daarom niemand erbij aanwezig mag zijn: "Een coronamaatregel met de strekking dat helemaal niemand bij de uitvaart aanwezig mocht zijn, heeft nooit bestaan." Of de wens van de vader een begrafenis of een crematie is, laat de rechter in het midden. Daar is domweg geen bewijs voor. Het smartengeld dat de zus de broer moet betalen, wordt op 2.000 euro vastgesteld.

Hoe voorkomt u dit soort gedoe bij uw eigen uitvaart?

Er bestaat de mogelijkheid om dit soort gedoe bij uw eigen uitvaart te voorkomen. U kunt bijvoorbeeld [vooraf bij een notaris uw wensen hieromtrent laten vastleggen in een ondertekende verklaring.](#) Daar kunt u al kiezen voor een begrafenis of een crematie. Los hiervan is [het opstellen van een testament](#) over uw nalatenschap ook altijd aan te raden. Dan is de verdeling helder voor alle erfgenamen.

Bron: Rechtspraak, AD, De Gelderlander, archief.

Foto: Shutterstock)

Bron: Maxmeldpunt.nl, 24-01-2024, Sjaak.;

Blog: „Resomeren, Humuseren, Cryomeren, Ecoleren, wat hoor ik nu allemaal...?”

Voor een moderne uitvaartbegeleider als Peter Hendriks, van BijZonder in Tynaarlo zijn ze machtig interessant, de technologische mogelijkheden van de lijkbezorging. ‘Er is sowieso veel gaande in de wereld die uitvaartzorg heet. De overname van Yarden door Dela, bijvoorbeeld en fusies tussen begrafenisverenigingen om te kunnen blijven bestaan. Maar voor mij is ook erg interessant dat ze daar in den Haag ook nog eens bezig zijn met een nieuwe wet op lijkbezorging. Die geeft in elk geval de ruimte voor het zogeheten resomeren. En dat is nog maar het begin!’

Tekst: Peter Hendriks in de blogserie Mijn Bijzondere Uitvaarten

In de 96 artikelen die de wet uit 1991 kent staat onder meer wie de lijkschouwing mag doen, hoe lang hij/zij opgebaard mag worden, en ook wat er allemaal met een stoffelijk overschot mag gebeuren.

Andere manieren van uitvaartverzorging

Wanneer iemand is overleden, kan er op dit moment gekozen worden om het lichaam te begraven, te cremen, het zeemansgraf, of het lichaam beschikbaar te stellen aan de wetenschap. Maar er zijn ook andere manieren van uitvaartverzorging in ontwikkeling. Voorbeelden zijn: composteren, cryomeren, ecoleren en resomeren. Deze manieren zijn echter (nog) niet toegestaan in Nederland. Hendriks: ‘Bijna niemand is bekend met de inhoud van minstens één van deze manieren, maar als mensen er uitleg over krijgen, geeft volgens onderzoek bijna één op de vijf Nederlanders aan humuseren, resomeren of ecoleren wel te overwegen voor zijn of haar uitvaart. Veel genoemde reden hiervoor is dat het duurzamer zou zijn, ofwel minder belastend voor het milieu.’

Uitvaartverzorging kan duurzamer

Uit het onderzoek, uitgevoerd door PanelWizard/Kien, in opdracht van SKU, blijkt dat 85% van de Nederlanders op dit moment al weet wat er met zijn of haar lichaam moet gebeuren na overlijden. Een meerderheid (54%) geeft aan gecremeerd te willen worden. Een kwart (26%) geeft aan begraven te willen worden. Velen geven aan nog nooit gehoord te hebben van een andere manier van uitvaartverzorging, zoals humuseren, cryomeren, ecoleren en resomeren. Wanneer wordt uitgelegd wat de manieren van uitvaartverzorging inhouden, geeft 19% aan resomeren en 18% ecoleren te overwegen. Minder mensen overwegen cryomeren (9%) en humuseren (6%). Eén van de redenen om andere manieren van uitvaartverzorging te overwegen is dat het duurzamer, ofwel minder belastend voor het milieu zou zijn. Ruim twee op de vijf Nederlanders vindt het dan ook belangrijk om te worden geïnformeerd over de duurzame mogelijkheden bij een uitvaart. Een meerderheid is echter niet bereid om meer geld uit te geven aan een duurzamere uitvaart.

de verschillende mogelijkheden

Hendriks neemt de verschillende mogelijkheden door: ‘Bij Humuseren wordt het lichaam verwerkt tot compost. Cryomeren is het vriesdrogen van een lichaam waarna door kleine trillingen het lichaam in organische stoffen uiteenvalt. Restanten moeten alsnog gecremeerd of begraven worden. Dat moeten we niet verwarren met cryonisme dat als doel heeft het lichaam in te vriezen in de hoop om in de toekomst verder te kunnen leven. Ecoleren is een behandeling van het lichaam door middel van elektriciteit waardoor het wordt omgezet in een inactief biologisch poeder. Dit poeder kan begraven of uitgestrooid worden. Resomeren tenslotte is het laten ontbinden van het lichaam met loogzout bij hoge druk en temperatuur. Dan blijft er van het lichaam alleen een klein beetje poeder over vergelijkbaar met de asresten na crematie. Demissionair minister Ollongren heeft al laten weten dat resomeren in de nieuwe wet opgenomen gaat worden.’

Bron: Assenstad.nl, 23-11-23, Sjaak.

Uitvaartvereniging St. Barbara na 100 jaar nog springlevend

LANGEDIJK - Uitvaartvereniging St. Barbara Langedijk viert 1 mei een indrukwekkende eeuw van toewijding. Voorzitter Ben Bergen neemt ons mee door de ontstaansgeschiedenis en de festiviteiten die de vereniging gedurende de 100 dagen voorafgaand aan dit speciale moment organiseert.

Vanaf 22 januari worden er 100 dagen afgeteld tot 1 mei, wanneer de vereniging officieel 100 jaar bestaat. (Foto: Fer Korver)

Uitvaartvereniging St. Barbara Langedijk is officieel op 1 mei 1924 opgericht. Haar wortels liggen in een arme rooms-katholieke gemeenschap, waar burenplicht heerste. Ben: “In een tijd waarin mensen de financiële middelen niet hadden voor een fatsoenlijke uitvaart, kwamen burens en familie samen en verzorgden de uitvaart, bloemen, kist en vervoer, dat destijds vaak over water plaatsvond. Deze burenhulp werd echter een zware last; het vervoer per boot over het water was niet eenvoudig te organiseren. Daarom werd de uitvaartvereniging opgericht, waarvan mensen lid konden worden en waarvoor zij contributie betaalden. De uitvaartvereniging zorgde ervoor door middel van het verschaffen van allerlei diensten dat de uitvaart werd geregeld. Het werk werd uit handen genomen van burens en familie.”

Het wezenlijke verschil tussen een uitvaartvereniging en een uitvaartverzekering is het ontbreken van een commercieel winstoogmerk. Door de jaarlijkse contributies van leden kunnen diensten gefinancierd worden zoals de kosten van de uitvaartverzorger en leden krijgen kortingen op bijvoorbeeld de aankoop van

een kist. Het hoofddoel is om door onderlinge hulp de overledene respectvol naar de laatste rustplaats te begeleiden en te voorkomen dat allerlei partijen het stoffelijk overschot gebruiken om een slaatje te slaan uit het overlijden.

Ontwikkelingen

Aanvankelijk mochten rooms-katholieken alleen worden begraven. Dat veranderde na 1963, toen ook cremeren mogelijk werd. Crematies werd steeds populairder, deels ingegeven door kostenoverwegingen en een afnemende kerkelijke betrokkenheid. Ben Bergen wijst ook op een toekomstige ontwikkeling: 'resomeren'. "Dat is een chemisch proces waarbij het lichaam in een vloeistof wordt opgelost. Er blijft een klein beetje poeder over. Eigenlijk net zoals bij een crematie. De politiek is druk bezig om resomeren wettelijk mogelijk te maken. In andere landen zijn er al veel meer mogelijkheden, hier zijn echter strenge regels."

Jubileum

Vanaf 22 januari worden er 100 dagen afgeteld tot 1 mei, wanneer de vereniging officieel 100 jaar bestaat. Gedurende deze periode worden diverse activiteiten georganiseerd om mensen kennis te laten maken met alles wat er komt kijken bij een uitvaart. Rondleidingen in crematoria, een uitvaartbeurs, bezoeken aan een kistenfabriek, een natuurbegraafplaats en fiets- en wandeltochten langs kerkhoven bieden gelegenheid om meer te weten te komen over uitvaartdiensten. Op de jubileumdag zelf, 1 mei, wordt een receptie gehouden in Kloosterhof. Opgeven voor een van deze bijeenkomsten of activiteiten kan via de website www.stbarbaralangedijk.nl.

De activiteiten zijn interessant voor mensen van alle leeftijden, benadrukt Ben. "Er speelt nog een groot taboe rondom de dood. Uiteraard willen jonge mensen er nog niks mee te maken hebben, maar juist ook voor hen is het goed om te kijken naar wat er allemaal mogelijk is en de dood vooral bespreekbaar te maken."

In het kader van het jubileum heeft het bestuur zich verdiept in de geschiedenis van de vereniging, wat leidde tot verrassende ontdekkingen. Het jubileumboekje, gefinancierd door Stichting Lief Langedijk, biedt leden een blik op deze bevindingen. Over een van deze verrassende ontdekkingen is eveneens een prachtig artikel verschenen in het blad Otterplaat (editie december 2023) van de Stichting Langedijker Verleden.

Team

Het huidige bestuur van uitvaartvereniging St. Barbara bestaat uit vijf toegewijde vrijwilligers, waarvan Ben Bergen de voorzitter is. Door hun vrijwillige inzet kunnen zij uitvaarten voor leden tegen een laag tarief regelen. Er zijn 7 dragers die ook allen vrijwilligers zijn en zij krijgen een vergoeding wanneer zij worden ingeschakeld voor een begrafenis. De vereniging werkt tevens samen met professionele uitvaartverzorgers en bedrijven.

De eerste uitvaartverzorger is Lia Rezelman-Beemsterboer; zij doet bijna alle uitvaarten binnen de vereniging. Daarnaast zijn Angita Waal en Jan Brink reserve-uitvaartverzorgers, wanneer Lia te druk is. Ben: "Lia en Jan komen beiden uit Langedijk. Voor de leden is dit fijn, aangezien zij precies de plaatselijke gewoonten en gebruiken kennen en veel contact hebben met de kerkelijke gemeenschap. Zij ontzorgen de nabestaanden en geven een vertrouwd gevoel."

Ben is sinds 2016 voorzitter van de vereniging. Gevraagd naar zijn persoonlijke betrokkenheid bij de ver-

eniging geeft hij aan dat hij altijd al geïnteresseerd was in alles wat met de dood had te maken. “Of het nou een sportvereniging of culturele vereniging of een uitvaartvereniging is, je moet er feeling mee hebben.”

Toekomst

Aangezien de vereniging meer dan 2300 leden heeft, al een eeuw bestaat en een bewezen staat van dienst heeft, verwacht Ben dat de vereniging in de toekomst zal voortbestaan. “Het feit dat we 100 jaar bestaan met de manier waarop we tot nu toe onze diensten hebben aangeboden, belooft veel goeds voor de toekomst. We willen op dezelfde voet doorgaan, aangezien we bewezen hebben dat we levensvatbaar zijn.”

Door: Suzanne Langendorff

Bron: Rodi.nl/dijk en waard, 18-01-2024, Sjaak.

3 opvallende uitvaarttrends in 2024: rouwen door te feesten, duurzame doodskist en alternatief voor cremieren door lichaam in vloeistof te laten oplossen

Eigen foto Sjaak

- Traditionele begrafenissen met zwarte kleding, cake en koffie komen steeds minder voor.
- Nederlanders kiezen vaker voor een persoonlijke ceremonie, waarbij de nadruk meer ligt op het vieren van het leven dan op afscheid nemen.
- Ook groeit de interesse in een duurzame uitvaart, door bijvoorbeeld te kiezen voor een biologisch afbreekbare kist of het nieuwe alternatief voor cremieren: resomeren.

Bloemen, speeches en de lievelingsmuziek van de overledene: dat zijn de hoofdingrediënten van een traditionele uitvaart. “Maar steeds meer Nederlanders kiezen tegenwoordig voor een andere aanpak waarbij het leven wordt gevierd en de uitvaart een eerbetoon is aan de persoonlijkheid en het leven van de overledene”, zegt uitvaartexpert Johan Verhofstadt van Uitvaartland.nl in een persbericht over nieuwe uitvaart-trends.

Een uitvaart is steeds vaker een feestje. Niemand komt meer in het zwart en de koffie en cake is vervangen door een borrel met bitterballen. “Ik maak regelmatig mee dat er na de uitvaart door de aanwezigen gedanst wordt op harde muziek”, aldus Verhofstadt. “Mensen erkennen dat een uitvaart meer is dan alleen een moment van verdriet; het is een gelegenheid om het leven te vieren en herinneringen te koesteren.”

Naast gepersonaliseerde ceremonies worden ook alternatieve begrafenis- en crematieopties populairder. De interesse in begraven in de natuur, biologisch afbreekbare doodskisten, duurzaam rouwvervoer en digitale rouwkaarten, waarbij de rouwkaart via email of Whatsapp wordt verstuurd, neemt rap toe.

Niet cremeren, maar resomeren

Volgens Verhofstadt is cremeren al jaren veel populairder dan begraven en neemt het percentage mensen dat kiest voor een crematie nog ieder jaar toe. Maar de uitvaartexpert verwacht dat daar binnenkort mogelijk verandering in komt, nu er een nieuw, duurzamer alternatief op de markt is: resomeren.

Resomeren is een chemisch proces waarbij het lichaam wordt opgelost in een stalen drukvat. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een stof met een hoge pH-waarde, meestal kaliumhydroxide, opgelost in heet water. Resomeren wordt ook wel bio-cremeren of alkalische hydrolyse genoemd.

Na het proces, wat zo’n 8 tot 12 uur in beslag neemt, blijven alleen de botten van de overledene over. Die worden vervolgens tot een poeder gemalen, dat de nabestaanden in een urn kunnen bewaren. Op dit moment is het nog niet toegestaan om in Nederland een overledene te resomeren. Maar omdat het een duurzamere methode is, wil het kabinet resomeren onder voorwaarden legaliseren. Het wetsvoorstel wordt in de eerste helft van 2024 naar de Tweede Kamer gestuurd.

Bron: BusinessInsider, 24-01-24, Sjaak.

NEDERLANDERS ERG POSITIEF OVER UITVAARTZORG

Bezoekers van een uitvaart zijn zeer positief over de dienstverlening. Gemiddeld beoordelen zij die dienstverlening met een 8,1. Een lichte stijging ten opzichte van 2020, toen bezoekers gemiddeld nog een 7,9 gaven. Dat blijkt uit een onderzoek dat demissionair minister Hugo de Jonge heeft laten uitvoeren. De minister ziet in het onderzoek een 'bevestiging dat er geen aanleiding is om de werkzaamheden van de uitvaartzorg nader te reguleren'. "Goed nieuws", aldus het Verbond van Verzekeraars.

Kleine zelfstandigen

Bijna vier op de vijf Nederlanders hebben de afgelopen drie jaar minstens één uitvaart bijgewoond. Min of meer gelijk aan de aantallen in 2020 toen Kantar eenzelfde onderzoek heeft uitgevoerd.

De uitvaarten worden vooral door landelijke uitvaartondernemingen (35%) en kleine zelfstandige ondernemingen (26%) uitgevoerd, gevolgd door lokale uitvaartondernemingen (14%) en regionale middelgrote uitvaartondernemingen (14%). Budgetuitvaartverzorgers zijn in de afgelopen jaren nauwelijks gebruikt (1%). Corona-uitvaarten

Bijna 8 op de 10 uitvaartbezoekers (77%) hebben een uitvaart bijgewoond waar coronamaatregelen van kracht waren. Zij zijn minder positief (7,8) over de totale dienstverlening dan bezoekers die een 'normale' uitvaart hebben bezocht (8,2).

Een 9 of een 10

Uit het onderzoek blijkt verder dat vooral Nederlanders die betrokken waren bij de organisatie van een uitvaart positief zijn over de totale dienstverlening. Zij geven gemiddeld een 8,1 (in 2020 was dit een 8,2). Vooral het aantal zeer tevreden uitvaartbetrokkenen is hoog: 45% van de mensen geeft een 9 of een 10. Aan de andere kant worden er nu ook vaker onvoldoendes gegeven, maar het absolute aantal is en blijft klein: 10% geeft een 5 of lager.

Kleine zelfstandige ondernemingen en regionale middelgrote uitvaartondernemingen worden het meest positief beoordeeld, met respectievelijk een 8,5 en 8,4. Landelijke uitvaartondernemingen krijgen een 8 en lokale uitvaartondernemingen een 7,9.

Prijs-kwaliteit

De mensen die betrokken zijn bij de organisatie beoordelen de prijs-kwaliteit verhouding van een uitvaart overwegend positief: 56% vindt het (zeer) goed, 21% noemt het redelijk. Met name landelijke uitvaartondernemingen worden positief beoordeeld: 65% van de uitvaartbetrokkenen vinden de prijs-kwaliteit verhouding (zeer) goed bij deze organisaties. Een stijging ten opzichte van 2020, toen dat percentage nog op 48 lag.

Klachten

Slechts een handvol betrokkenen (4%) heeft een klacht ingediend vanwege ontevredenheid over de dienstverlening rondom de uitvaart. De meeste klachten betroffen het niet nakomen van gemaakte afspraken. Zo waren mensen niet tevreden over de prijs of ging de uitvoering anders dan gewenst. Het afhandelen van de klachten wordt wisselend beoordeeld: de gemiddelde scores variëren van een 1 tot een 7.

Opvallend is tot slot dat de meeste uitvaartbetrokkenen niet bekend zijn met het klachteninstituut Uit-

vaartwezen/de Ombudsman: maar liefst 91% geeft aan het instituut niet te kennen. Dit komt overeen met 2020, waarin ook 91% van de uitvaartbetrokkenen aangaf het niet te kennen.

Wil je meer weten over de ervaringen van Nederlanders, bekijk dan het complete onderzoek Waardering van de kwaliteit van de uitvaartbranche Meting 2023.

Bron: Verbond van verzekeraars, 25-01-24, Sjaak.

Uitvaartbegeleider Marion Polman; 'In dit werk kan ik iets voor anderen betekenen'

Marion Polman is al sinds 2006 gespecialiseerd in het begeleiden en coördineren van alles wat er bij een begrafenis of crematie komt kijken. De mogelijkheid om als uitvaartbegeleider iets voor een ander te kunnen betekenen spreekt mij erg aan,” vertelt Marion. “Ik weet namelijk uit ervaring wat de impact is van het verlies van iemand van wie je houdt. Het is heel belangrijk dat je op zo’n moment goed begeleid wordt. Maar ik ben niet iemand die hierbij op de voorgrond wil treden. Het is immers het afscheid van de nabestaanden.”

Persoonlijker

Mensen zijn steeds meer gaan nadenken over wat soort uitvaart ze willen. Men is steeds beter op de hoogte van wat er op dit gebied allemaal mogelijk is. Uitvaarten worden persoonlijker en minder formeel. De eigen favoriete muziek wordt gedraaid, kaarten en advertenties worden steeds persoonlijker en zelfs bloemstukken kunnen tegenwoordig aansluiten op wie de overledene was of wat hij deed, en niet te vergeten de verschillende locatie keuzes, aldus Marion.

Compleet ontzorgen

Marion is dag en nacht bereikbaar om de mensen zo veel mogelijk te ontzorgen tijdens deze zeer moeilijke periode en alles wat daarbij komt kijken. “Ik begeleid de nabestaanden met het papierwerk. Vanzelfsprekend organiseer ik alles rondom de uitvaart, begraafplaats, crematorium of natuurbegraven, zoals het vervoer, bloemen, grafkist of urn of het opstellen van advertentie.

Daarnaast help ik met het plannen van de ceremonie zelf, inclusief het regelen van een voorganger, muziek, lezingen en andere details, alles volgens de wensen van de overledene en de nabestaanden. Ik adviseer ook over de kosten en bij het selecteren van passende diensten binnen het budget. Na de uitvaart kan men

uiteraard ook een beroep op mij doen, bijvoorbeeld voor het regelen van bedankkaartjes en andere zaken.”

Uitvaartdraaiboek

Het is steeds gebruikelijker geworden dat, op een moment dat het nog helemaal niet speelt, familieleden met elkaar overleggen over alles rondom een uitvaart. “Daarom heb ik een uitvaartdraaiboek opgesteld. In dit uitvaartdraaiboek komen alle aspecten die bij een uitvaart aan de orde komen in een logische volgorde aan de orde. Zodat je niets hoeft te vergeten. Dat draaiboek is alleen op papier beschikbaar en kun je aanvragen via info@marionpolman.nl. Wanneer je het hebt ingevuld kun je het op een geschikte plek bewaren.”

Natuurbegraven

Steeds vaker hebben mensen behoefte aan een duurzamere uitvaart. Natuurbegraven is een optie voor mensen die graag in de natuur een laatste rustplaats willen vinden. Bovendien is de ecologische impact minder. Men maakt gebruik van een natuurstrook of mand en weinig tot geen bloemen. Nabestaanden hebben daarbij vaak meer vrijheid om de herdenkingsdienst of ceremonie aan te passen aan de natuurlijke omgeving. Bovendien is er geen sprake van dure grafmonumenten en de daarbij behorende langjarige onderhoudskosten.

Besef wel dat de voordelen van natuurbegraven afhankelijk zijn van persoonlijke voorkeuren en lokale regels, dus het is verstandig om dat vooraf goed uit te zoeken. In het werkgebied van Marion kan zij onder meer natuurbegraven verzorgen in Vorden, Doetinchem, en Arnhem.

Bron: stedendriehoek.nl, 05-01-2024, Sjaak.

Welke muziek is populairst op afscheidsdiensten? Van Clouseau tot De Romeo's prijken in de top tien

Al eens op een begrafenis geweest waar men Afscheid van een vriend van Clouseau speelde? Niet ongewoon, zo blijkt. Want het is volgens Dela, een van oorsprong Eindhovense uitvaartverzekeraar en -verzorger, het meest gekozen nummer op een uitvaart.

Het werd met de jaren steeds gebruikelijker om afscheidsdiensten te personaliseren. En daarbij hoort ook een streep muziek. De bekende uitvaartverzorger Dela heeft een laatste lijst samengesteld, met een overzicht van de populairste songs van het voorbije jaar op uitvaarten. En daarin zitten toch wel enkele verrassingen.

Want het blijkt dat zelfs De Romeo's hun opwachting maken in de top tien. Hun Kaarsje in mijn hart staat op de negende plaats. De heren doen net iets beter dan de Nederlandse charmezanger Frans Bauer met 'n Trein naar niemandsland.

De andere songs in de top tien zijn wel liedjes die je hoog in deze bijzondere lijst verwacht. Na Clouseau op één, zijn dat Een ster (De Liefde voor muziek-versie van Stan Van Samang) en De roos van Ann Christy, wat een cover is van The rose van Bette Midler.

Nederlandstalige top tien

1. Afscheid van een vriend – Clouseau
2. Een ster – Stan Van Samang
3. De roos – Ann Christy
4. Afscheid nemen bestaat niet – Marco Borsato
5. Zo zal het zijn – Rob de Nijs
6. Papa – Stef Bos
7. Dat ik je mis – Maaïke Ouboter
8. Het dorp – Wim Sonneveld
9. Kaarsje in mijn hart – De Romeo's
10. 'n Trein naar niemandsland – Frans Bauer

Anderstalige song

Maar ook anderstalige songs hoor je voortdurend tijdens afscheidsdiensten. Op nummer één staat een oerklassieker: My way van Frank Sinatra. Het liedje dateert uit 1969 en is een cover van Comme d'habitude, dat twee jaar eerder al werd gezongen door wijlen Claude François. Het was niemand minder dan Paul Anka die de Engelse tekst van My way bedacht.

Voorts valt op dat twee keer hetzelfde nummer in de top tien staat, maar in een andere taal. Time to say goodbye is de Engelse versie van Con te partiro.

Top tien anderstalig

1. My way - Frank Sinatra
2. Time to say goodbye – Sara Brightman
3. Tears in heaven – Eric Clapton
4. We'll meet again – Vera Lynn
5. Con te partiro – Andrea Bocelli
6. Sound of silence – Art & Garfunkel
7. Non je ne regrette rien – Edith Piaf
8. You'll never walk alone – Gerry and the pacemakers
9. Rollercoaster – Danny Vera
10. Unforgettable – Nat king cole

Bron: Gazet van Antwerpen, 24-01-24, Sjaak.

Funeraire kunst door de eeuwen heen

Van ingetogen calvinistisch tot kleurrijk, uitbundig en ecologisch verantwoord

Auteur: Lex Veldhoen

Historische achtergronden

Een prachtig gedetailleerde maquette van een begraafplaatsje met miniatuurgraven, waarbij vooral het gras gemaakt is van kortgeknipt haar van een overledene. Bron: West-Fries museum

De Grieken en Romeinen herdachten hun doden al met praalgraven en dodenmaskers. Vooral de Egyptenaren waren meesters in de grafkunst met hun obeliskken, mummies, amforen, fresco's, beelden, en de graven zelf waren staaltjes van een ongekende 'memento' heldenverering.

Haarkunstwerkjes

Een ingelijst haarstukje met als afbeelding een begraafplaats. De afhangende takken van de treurwilg evenals het overige groen is gemaakt van het haar van een overledene. Bron: Museum Tot Zover.

Ook Nederland kent een uitgebreide traditie qua funeraire kunst. Vooral in de negentiende eeuw was door Victoriaanse en Romantische invloeden sprake van een glorieus tijd: speciaal gecomponeerde rouwmu-
ziek, rouwkleding, -serviezen, -zakdoekjes en gipsen dodenmaskers. Maar ook met doeken gedrapeerde, geornamenteerde lijkkoetsen, speciale kostuums voor dragers en de uitvaartleider (zwarte tressen, soms met zilverdraad vervlochten voor een eerste klasse begrafenis, op het hoofd werd een steek gedragen) en uitbundige praalgraven in parkachtige dodenakkers (waarvoor soms entree betaald moest worden).

In ons land waren sieraden populair, waarin haar van de overledene werd verwerkt (medaillons, armbanden en kettingen). Het West-Fries Museum bezit bijzondere uitingen van deze ietwat macabere, artistieke huis-

vlijt, zoals een mini-kerkhofje op een ovaal houten plateau onder een glazen stolp met roodfluwelen stofrand. Het kapelletje met pad er omheen is uit been gesneden en zilveren grafzerkjes (in kleine lettertjes 'C. van Riel, overleden 1885') zijn afgezet met paaltjes en kettinkjes. Het haar waarmee boombladeren (waaronder treurwilgen) zijn gemaakt, is inmiddels kleurloos geworden.

Oorhangers met fijn vervlochten haar van een overledene. Bron: Museum Tot Zover

Ook uitvaartmuseum Tot Zover op begraafplaats De Nieuwe Ooster heeft markante voorbeelden in zijn collectie, zoals oorhangers met haarvlechtwerk en een haarbloemstuk in een speciaal daar-toe vervaardigd meubel met aan vier zijden ruitjes rondom gemarmerde zuilen. Tijdens een bezoek aan het museum, enkele jaren geleden, vertelt directeur Guus Sluiter:

‘Dit stuk is in 1871 gemaakt en was een verjaardagscadeau. Er was haar van zowel levende als dode familieleden in verwerkt. In 1915 is er haar aan toegevoegd van de inmiddels overleden man of vrouw, aan wie het oorspronkelijk geschonken was.’

Dat het destijds gebruikelijk was haarstukjes te laten maken, blijkt uit de achterzijde van een portret met haarwerk. Op een klein, ovaal stickertje staat: ‘W. Ooms, Kunsthaarwerker en graveur, Hoorn’. Er waren zelfs modelboeken, in tijdschriften als *Penélopé* werden voorbeelden afgedrukt, technieken toegelicht, tips gegeven en volgens een Duits handboek was het beter het haar af te knippen als de persoon nog leefde, omdat ‘dood haar net zo snel vergaat als de overledene’.

Het haar wordt eerst in alcohol gekookt, vervolgens geknipt en met lijm gebundeld tot takjes of verwerkt als strooisel. Sluiter:

‘In die tijd maakten mensen vaak lange reizen en het was gebruikelijk een haarlok van je partner mee te nemen. Nu worden alleen nog bij baby’s haarlokjes als aandenken afgeknipt.’

Museum Tot Zover bezit nog een ander bijzonder memento-mori stuk: een ingelijst papierknipwerk, gemaakt door de Middelburgse Johannes Hubertus Reygers (1767-1846): een klein diorama achter glas met zwarte rouwrand. Medailonportretten van een overleden dominee en echtgenote staan op een papieren grafsokkel met geknipte versierselen, en de tekst: ‘Zij rusten in vrede’.

Een ingelijst panoramisch papierknipwerk met medaillons boven een grafmonument van een overleden dominee en zijn vrouw. Bron: Museum Tot Zover Het graf kon niet alleen – zeer vergankelijk – getooid worden met boeketten en bloemenkransen met linten. Ook de graftrommel bedekte vanaf circa 1870 menige grafsteen grotendeels: een ovalen, metalen trommel met glazen deksel en daarin

linten, een palmtakje, een bloemstuk vervaardigd met stelen van ijzerdraad, omwikkeld met gekleurde stof, blaadjes van zink of steen en bloemen gemaakt van kralen of papier-maché. Sluiter:

‘Ze werden meestal geschonken door bedrijven, verenigingen of vrienden. Door het dunne glas waren ze erg kwetsbaar.’

De dood werd veelal ‘bezwoeren’ met symboliek. Zo ook bij deze graftrommels, waarbij de keuze vaak viel op bloemen als aronskelken, lelies (als symbool van Maria, zuiver- en maagdelijkheid), lelietjes van dalen (Christus als brenger van het heil en het evangelie), vergeet-me-nietjes en rozen (het lijden en het martelaarschap van Christus; vijf rozenblaadjes verwijzen naar zijn vijf kruiswonden).

Macaber benedendeel van het grafmonument van grafmonument Reinoud van Brederode en zijn vrouw Philippote van der Marck (CC BY-SA 4.0 – Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed – wiki)

Praalgraven

Andere funeraire kunstuitingen zien we bij catacomben, graftombes en mausolea. Bekend is het bombastische praalgraf van Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk in Delft, met hondje dat aan zijn voeten ligt, dat evenals het praalgraf van Michiel de Ruyter in de Nieuwe Kerk van Amsterdam uit de zeventiende eeuw

stamt. Sluiter:

‘Heel mooi is een zeer omvangrijk praalgraf van wit marmer met een beeldengroep in een intiem kerkje in Midwolde, evenals het ‘dubbeldekker’graf in de hervormde kerk te Vianen van Reinoud III van Brederode en zijn vrouw. Hun beeltenis ligt bovenop en, heel bizar, daaronder een lijk in verregaande staat van ontbinding, een transi macabre, compleet met wormen die oorspronkelijk goud waren geschilderd.’

Het is de enige ‘transi’ in Nederland; transire betekent ‘oversteken’, in bijbelse zin ook ‘doodgaan’. De wormen manen de bezoeker tot nederigheid: ‘Hoe rijk je ook bent tijdens je leven, elk stoffelijk lichaam eindigt als wormenvoer’

Het “graf met de handjes” in Roermond (CC BY-SA 3.0 – J. Verheesen – wiki)

In binnen- en buitenland zijn allerlei unieke grafmonumenten ontstaan. Aandoenlijk en weinig pompeus is een dubbelgraf van eind negentiende eeuw in Roermond, dat symbool staat voor de sociaal-maatschappelijke verhoudingen destijds. Over een muur heen vinden twee gebeeldhouwde handjes elkaar in een omklemming. Een 33-jarige cavaleriekolonel, Jacobus Van Gorkum, niet van adel en protestants, trouwde in 1842 de katholieke, 22-jarige jonkvrouw Josephina Van Aefferden.

Na hun dood mochten ze niet op dezelfde begraafplaats rusten. De jonkvrouw koos er voor om niet in de

familietombe te worden bijgezet, maar op een stuk aan de rand van de katholieke begraafplaats. Zo bleef ze ‘voor eeuwig met haar geliefde verbonden’.

*Lichtend hart op de begraafplaats van Laken
(Still YouTube)*

Op de begraafplaats van Laken (Brussel), vlakbij een afgietsel van Le Penseur van Rodin, staat een neo-classicistisch graftempeltje, ingenieus gebouwd door architect Georges de Larabrie, met op een binnenmuur een reliëfbeeld van een vrouw. Enkele jaren geleden, op de langste dag van het jaar, om half twaalf 's middags was ik daar, met de brandende vraag op mijn lippen: mag ik het mirakel straks aanschouwen of keert de natuur, in de vorm van bewolking, zich tegen me? Het hele jaar door reikt de vrouwenfiguur treurig, tevergeefs haar arm uit, naar het niets, een kale muur. Maar dan, als de zon op z'n hoogst staat, dan opeens blijkt waar zij naar verlangt: een groot oplichtend hart verschijnt op de muur en wordt één met haar uitgestrekte hand.

De Larabrie heeft via een opening in het tempeldak een spel met het zonlicht gespeeld, dat maar enkele dagen in het jaar rond het middaguur zo te aanschouwen is.

Ik heb geluk: als de zon vanachter het wolkendek doorbreekt, zie ik het hart twee, drie seconden oplichten. Maar of dit de volgende jaren ook weer zo zal zijn, is afhankelijk van het weer en..., er brokkelen stenen van het tempeltje af, waardoor de 'eeuwigheid' ook hier wellicht ingehaald wordt door 'tijdelijkheid'.

*Tombe van Sir Richard
Burton en Lady Isabel
Burton (CC BY-SA 3.0 –
Svarochek – wiki)*

Aan de oostkant van Londen, vlakbij Kew Garden, bevindt zich op de begraafplaats van Mortlake het originele graf van reiziger, spion en taalvirtuoos Sir Richard Burton, die in India en Noord Afrika rondreisde. Toen ik het graf van deze eigenzinnige Brit enkele jaren geleden bezocht, zei de wiedende tuinman van het kerkhof, dat ik rond de cementen bedoeïenentent moest lopen. Aan de achterzijde was een metalen buistrapje bevestigd, waarlangs ik naar boven klom. Via een ruitje zag ik de grafkisten van Richard en Isabel, omgeven door een bijna gezellig oriëntaals interieur met olielampen, perzen en kamelenbellen.

Toen in Nederland begin vorige eeuw cremeren in zwang kwam, werd door de bekende architect Willem Dudok een columbarium ontworpen voor het crematorium op Amsterdamse begraafplaats Westerveld, evenals een geglazuurde urn, herkenbaar modernistisch. De vernieuwende keramist Willem Coenraad Brouwer legde zich destijds zelfs toe op het ontwerpen van urnen, die door de Delftse aardewerkfabriek De Porceleyne Fles werden vervaardigd.

*Het gefotografeerd
doodsportret van
Maria Barbara Catha-
rina Rooijmans, 1915.
Fotograaf onbekend*

Post-mortem fotografie

In Europa worden al vanaf de Middeleeuwen dodenportretten gemaakt in de vorm van grafbeelden en vanaf de zestiende eeuw als schilderijen, maar voorbehouden aan adel, geestelijkheid en hogere burgerij. Met de uitvinding van de fotografie in 1839 kwam het dodenportret binnen het bereik van meer mensen (relatief goedkoop en snel maakbaar). Rond 1840 brak bovendien de Victoriaanse tijd aan, die de dood een meer centrale plaats in het leven gaf. Er werden post-mortem foto's gemaakt, in de kist omgeven door rouwbloemstukken, soms zelfs met de familie poserend er omheen, maar ook overleden huisdieren werden 'vereeuwigd'.

Kinderen werden in de armen of op schoot van vader of moeder gefotografeerd of het favoriete speelgoed werd bij hen neergelegd. Post-mortem foto's werden in Nederland vermoedelijk op minder grote schaal gemaakt, in andere Europese landen als Frankrijk, en in de Verenigde Staten, zijn er veel bewaard gebleven. Zo bezit het Burns Archive in New York nog vierduizend post-mortem foto's.

Gezicht op Père Lachaise, Pierre Courvoisier, 1815. Bibliothèque des Arts décoratifs, Parijs

Extravagantie

In het Calvinistische Nederland met een opkomende verburgerlijking kwam de dood in de twintigste eeuw steeds meer op de achtergrond, verder van ons af te staan: 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' met hooguit een plakje cake na de begrafenis. Veel kerkhoven kenden bovendien strenge voorschriften, met alleen sobere graven in rechte rijen. Het dode lichaam werd minder vereerd en het spirituele 'ik' belangrijker bevonden. Voorheen was er sprake van buurtbemoeienis, thuis opbaren en gezamenlijk rouwbeklag in eigen woonhuis of boerderij, later vond sterven meer plaats in ziekenhuizen en opbaren in uitvaartcentra.

De komst van de begrafenisondernemer leidde tot meer afstandelijkheid en lijkkoetsen met lantaarns op de vier hoeken moesten wijken voor veel soberder lijkauto's; het liefst strak glanzende, zwarte, later ook grijze Amerikaanse sleeën (uitvaartmuseum Tot Zover bezit tweehonderdvijftig miniatuurmodellen).

Graf van kunstenaar Peter Giele op de Amsterdamse begraafplaats Zorgvlied (CC BY-SA 3.0 – Han Fraijman – wiki)

In de nasleep van de fantasierijke jaren zestig en zeventig met hun kleurige flowerpower en hippiecultuur, verzet tegen burgerlijkheid, overheid en de opkomende emancipatie, mocht ook de dode weer meer uitstraling krijgen. Eind vorige eeuw werd er vooral op Amsterdamse begraafplaatsen geëxperimenteerd met nieuwe grafmonumenten en begin deze eeuw werden BN'ers, zoals mode-iconen, ex-provo's en artiesten als Peter Giele en André Hazes extravagant uitgeleide gedaan door een bonte stoet bekenden op bijvoorbeeld een boot met muziek en vuurwerk.

Is Allerzielen (2 november) in Vlaanderen traditioneel gezien al een dag waarop hele families naar begraafplaatsen trekken, die zo worden omgetoverd tot kleurige bloemenzeeën, feeëriek verlicht door kaarsjes, ook in Nederland worden ze tegenwoordig op die dag drukker bezocht door nabestaanden en er is een hernieuwde belangstelling voor post-mortem fotografie. Er zijn specifieke uitvaartfotografen, die ook de overledene fotograferen en steeds vaker maken nabestaanden zelf foto's of video's van de uitvaart. Toen de bijna driejarige, Nederlandse Bryannah in 2008 was gestorven, lieten haar ouders een foto van haar maken in haar favoriete prinsessenjurkje. Zij deden haar twee vleugeltjes om, zodat ze een engeltje werd.

Eco-begraafplaatsen: terug naar de natuur

Door de toenemende multiculturele samenleving zijn er in onze grote steden nu ook begrafenisondernemers die ingaan op de specifieke wensen van islamitische, hindoestaanse, Turkse en bijvoorbeeld Marokkaanse mensen. In onze tijd met aandacht voor het milieu en vegetarisme is het niet zo vreemd dat de natuurbegraafplaats met minimale verstoring door graven, het liefst ook geen (kartonnen) kist, snel opkomt.

*Een recent columbarium op de Nieuwe Ooster begraafplaats.
Foto: Lex Veldhoen*

Door secularisering en toenemend ruimtegebrek wordt er anderzijds steeds meer gecremeerd en zijn urnen in de meest uiteenlopende uitvoeringen verkrijgbaar. Begraafplaatsen zijn op zich vaak al een Gesamtkunstwerk, zoals het beroemde Père-Lachaise in Parijs, waar beroemdheden begraven liggen. Maar ook Amsterdamse begraafplaatsen als De Nieuwe Ooster en Zorgvliet zijn met zorg aangelegde parken. 'Toen en nu', heden en verleden, zijn er prachtig verbonden door de meest uitzonderlijke, mooie graven en urnen, goed voor een verstilde wandeling door de tijd.

Bron: Historiek.net / Uitvaartmuseum Tot Zover, 24-01-24, Sjaak.

Uw FKB-samenwerkingspartner

Twenthe is

- meer dan 75 jaar een zelfstandige/solvabele uitvaartverzekeraar
- samenwerkingspartner van meer dan 200 uitvaartverenigingen
- specialist in uitvaartverzekeringen (geen andere verzekeringen)
- een no-nonsense organisatie, korte lijnen/persoonlijk contact

Meer samen, samen meer?

Informeer vrijblijvend bij onze buitendienst-inspectie

Regio Noord en West	Henk Schreiber	06-17498509
Regio Oost en Zuid	Cor ter Braak	06-17498499

Voor overige vragen: info@twenthe.nl of bel 053-4312732

Samenstelling Algemeen Bestuur FKB per 09-07-2023

Voorzitter:

Sjaak den Hollander, Illikhoven 14-A,
61116 AL Illikhoven. Tel.: 046 - 4810205
jjdenhollander@planet.nl

Secretariaat:

mw. G.W. Nijland-Wevers
Tel.: 06 - 23894310
secretaris@f-k-b.nl

Penningmeester:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Webmaster:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Bestuurslid:

Martin Slippens, Streekweg 347,
1616 AH Hoogkarspel Tel.: 0228 - 526740
mslippens@hetnet.nl

Herman Borgelink, Maatkamp 21
7482 KC Haaksbergen Tel.: 06 - 22386717
info@barbarahaaksbergen.nl

FKB

een levende vereniging rondom de dood

MEER SAMEN -SAMEN MEER

Bel gerust voor informatie

**Wij maken u met plezier verder wegwijs in de
FKB en uitvaartland!**

Regio Noord/Oost:

*(Groningen / Friesland / Drente / Overijssel /
Gelderland / Flevoland)*

Wilma Nijland Tel.: 06 - 23894310
Herman Borgelink Tel.: 06 - 22386717

Regio West:

*(Noord-Holland / Zuid-Holland / Utrecht / Zeel-
and)*

Martin Slippens Tel.: 0228 - 526740

Regio Zuid:

(Noord-Brabant / Limburg)

Sjaak den Hollander Tel.: 046 - 4810205
Frenk Lardinois Tel.: 045 - 5272717

